

Handläggare: Matilda Ekström Sundberg
Telefon: 08-508 08 079

Till
Kungsholmens stadsdelsnämnd
sammanträde 2010-03-18

Förslag till revidering av riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd

Svar på remiss dnr: 325-002735/2009

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Karin Norman
Stadsdelsdirektör

Lisbeth Rieser
Avdelningschef

Sammanfattning

I tjänsteutlåtandet svarar förvaltningen på en remiss med förslag till revidering av riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd. De nu gällande riktlinjerna beslutades i kommunfullmäktige 2007. Utifrån omvärldens förändringar och önskemål från stadsdelsförvaltningar har ett förslag till reviderade riktlinjer tagits fram av socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen. Förvaltningen är positiv till förslaget. De förändringar som föreslås är genomarbetade med en anpassning till nuvarande lagstiftning och till den utveckling som skett inom verksamhetsområdet. De föreslagna riktlinjerna kommer inte att påverka handlägningsrutinerna och det praktiska arbetet i någon större utsträckning men de kan förhoppningsvis bidra till en mer enhetlig bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd. Förvaltningen lämnar ett antal synpunkter och förslag till förtydliganden, vilka är sammanfattade under rubriken förvaltningens synpunkter och förslag.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga stadsdelsnämnder samt från stadsledningskontoret med anledning av ett förslag från socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden om revidering av riktlinjerna för ekonomiskt bistånd. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2010-03-26.

Ärendet

Under 2007 gjordes en omfattande översyn av riktlinjerna för handläggning av ekonomiskt bistånd och de nu gällande riktlinjerna trädde i kraft den 1 oktober 2007. Därefter har förändringar skett i både lagstiftningen och i omvärlden. Verksamhetsområdet är känsligt för utvecklingen i samhället och det sker ständigt förändringar som påverkar handläggningen av ekonomiskt bistånd. Från dem som arbetar inom verksamhetsområdet framförs kontinuerligt också önskemål om förtydliganden kring vissa frågor. Sammantaget har detta inneburit att en ny översyn av riktlinjerna har gjorts.

Förslaget till reviderade riktlinjer innehåller främst uppdateringar och förtydliganden av nu gällande riktlinjer. Därutöver har man i det avsnitt som rör själva ärendehandläggningen inarbetat mer utförliga anvisningar utifrån de erfarenheter och den verksamhetsutveckling som skett när det gäller arbetet mot felaktiga utbetalningar (FUT). Med hänsyn till det rådande arbetsmarknadsläget föreslås en utökad möjlighet att i vissa fall bevilja kompletterande försörjningsstöd till sökande som får försörjningsstöd.

Nedan följer en kortfattad redogörelse av de föreslagna kompletteringarna /förändringarna i respektive avsnitt.

Barnperspektivet

Ett förtydligande har gjorts av att utgångspunkten alltid är att det är föräldrarna, som utifrån förmåga och ekonomiska resurser, har huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet. Vidare betonas att det i samband med att en barnkonsekvensanalys görs, är viktigt att väga in att forskningsresultat visat att en stark positiv faktor för barnen är om föräldrarna får ett arbete och en fast inkomst.

Kvinnofridsperspektivet

Riktlinjerna kompletteras med ett förtydligande av att det i det akuta skedet är skyddsbehovet som är det primära, inte den ekonomiska utredningen.

Avslag på ansökan om försörjningsstöd

Mot bakgrund av rättspraxis har ett förtydligande gjorts av att underhållsskyldigheten gentemot övriga familjemedlemmar går före familjemedlemmarnas rätt till försörjningsstöd.

Noggrannhet vid handläggningen

Avsnittet har omarbetats utifrån de erfarenheter som gjorts inom FUT-projektet (felaktiga utbetalningar). Förtydliganden har gjorts av vad uppdraget att förebygga felaktiga utbetalningar innebär vid handläggningen av ärenden.

Boende

En mycket verksam åtgärd i arbetet mot felaktiga utbetalningar har visat sig vara hembesök. Därför föreslås att om den sökande inte har ett förstahandskontrakt på bostaden, dvs. bor i andra hand, är inneboende eller dylikt, ska hembesök alltid göras i samband med förstagångsansökan. Syftet är att utreda familje- och bostadsförhållande, vistelse samt bedöma om den uppgivna hyreskostnaden kan anses vara rimlig.

Hushållsel

Tabellen över Konsumentverkets beräkningar vad gäller uppskattad genomsnittlig förbrukning i kilowatt i hyreslägenhet har lyfts ut från riktlinjerna. Motivet till detta är att Konsumentverket justerat sina beräkningar flera gånger och att tabellen därför blivit inaktuell. Tabellen kommer i stället att distribueras tillsammans med övrigt vägledande material i samband med den årliga förändringen av riksnormen.

Boendekostnader

Avsnittet har kompletterats med anledning av ett beslut från Justitieombudsmannen (JO) som anser att en uppmaning att exempelvis byta till billigare boende eller att avyttra en tillgång för att få rätt till bistånd framöver är ett förvaltningsbeslut och därmed möjligt att överklaga. En besvärshänvisning ska bifogas en myndighets uppmaning som påverkar en enskild persons handlande. Enligt riktlinjerna ska den sökande uppmanas att sänka sin bostadskostnad om den bedöms vara oskälig och behovet av försörjningsstöd inte bedöms vara tillfälligt, varvid införande av en besvärshänvisning alltså blir aktuell.

Inneboende

Ett förtydligande har gjorts vad gäller definition av vad som menas med inneboende i normberäkningssammanhang. Vad som anges i avsnittet gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. För att betraktas som inneboende i normberäkningssammanhang ska den sökandes hushåll som huvudregel disponera ett eget rum i bostaden.

Begravningskostnader

Avsnittet har kompletterats med bl.a. frågan om balsamering. Om balsamering är nödvändig på grund av att kroppen legat längre än 14 dagar på bårhus kan läkare

besluta om balsamering och i dessa fall ansvarar landstinget för kostnaden. Oftast räcker det dock med kylförvaring. Därför föreslås att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas till kostnad för balsamering. Om de anhöriga väljer att begära balsamering föreslås att de även får ta ansvar för kostnaden.

Mot bakgrund av rättspraxis har ett förtydligande gjorts av vad som gäller för kostnader vid begravning i utlandet. Kostnader som överstiger den kostnad som skulle ha beviljats om begravningen ägt rum på hemorten föreslås inte godtas.

Mot bakgrund av rättspraxis har även ändringar gjorts när det gäller handläggning av ärenden rörande avlidna som omfattas av lagen om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Stockholms, liksom flera andra kommuners hållning har varit att det är Migrationsverkets ansvar att stå för dessa kostnader men frågan har nu avgjorts i högsta instans till kommunernas nackdel. Det avsnitt som gäller hanteringen av dessa ärenden har därför helt tagits bort.

Behandling av spelberoende etc.

I nu gällande riktlinjer anges att en ansökan om behandling av spelberoende etc. ska prövas som ekonomiskt bistånd. En omarbetning av nuvarande text föreslås med anledning av ett tillägg till 4 kap.1§ socialtjänstlagen (SoL) som trädde i kraft den 1 mars 2010. Där framgår att ekonomiska behovsprövningar av annat än ekonomiskt bistånd inte får göras om kommunen har rätt att ta ut avgift för den ifrågavarande insatsen enligt 8 kap. SoL. Detta innebär bl.a. att stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär inte medför kostnadsansvar för den enskilde vårdtagaren, men kommunen får ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk ”av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem” (SoL 8 kap. 1 §).

Skolkort-SL

Ett förtydligande föreslås när det gäller hantering av bistånd till SL-kort för gymnasieungdomar. Bistånd till SL-kort ska inte beviljas eftersom elever i ungdomsgymnasiet vanligtvis får SL-kort från skolan. I annat fall kan behovet tillgodoses genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieungdomar i familjer med låga inkomster har.

Tandvård

En komplettering har gjorts som innebär att behandlingen ska omfattas av det

statliga tandvårdsstödet enligt 1 kap. 3 § lagen om statligt tandvårdsstöd för att kostnaden ska godtas.

Arbetslösa

Ett förtydligande har gjorts som innebär att personer som har sagt upp sig på egen begäran men som inte har rätt till arbetslöshetsersättning, ska bedömas enligt samma princip som personer med rätt till arbetslöshetsersättning. Detta betyder att den arbetslöse är berättigad till försörjningsstöd först från den dag rätten till arbetslöshetsersättning skulle ha inträtt om han eller hon omfattats av sådan ersättning.

Deltagande i arbetssökarverksamhet

Vad gäller ledighet från arbetssökarverksamhet i samband med helgdagar föreslås att de av riksdagen beslutade helgdagarna ska gälla.

Kommunalt vårdnadsbidrag

Med anledning av att kommunalt vårdnadsbidrag har införts i Stockholms stad klargörs att om en familj väljer att avstå från kommunal barnomsorg och ansöker om vårdnadsbidrag, ska detta inte godtas som ett hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid och är därmed inte berättigad till försörjningsstöd.

Vuxenstuderande

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därmed inte är berättigade till försörjningsstöd. Yrkesvux är en arbetsmarknadspolitisk satsning på yrkesinriktade kurser på gymnasienivå och inom ramen för studiemedlet har ett högre bidrag införts. Arbetslösa med försörjningsstöd, som i enlighet med upprättad arbetsplan påbörjar en kurs inom Yrkesvux föreslås kunna beviljas kompletterande försörjningsstöd. En förutsättning är att den sökande måste uppbära både studiemedlets bidrags- och lånedel samt eventuellt tilläggsbidrag för barn.

Ungdomar under 21 år som går i skolan

Ett förtydligande av hur bistånd till dessa ungdomar ska hanteras i olika situationer har gjorts.

Ungdomar under 18 år som bor i stöd- eller träningsboende

Ungdomar under 18 år som bor utanför hemmet genom socialtjänstens försorg, ska ha ett placeringsbeslut där även omsorgen om den unge tillgodoses genom

placeringen. Kostnaderna för dessa ungdomars uppehälle ska då täckas inom placeringens ram och inte genom försörjningsstöd.

Utländska medborgare

Det avsnitt som rör utländska medborgare har omarbetats utifrån de ändringar som gjorts i lagstiftningen och förtydliganden har gjorts vad gäller hanteringen av bistånd till EU-medborgare.

Anvisningar för handläggningen

Det avsnitt som rör själva ärendehandläggningen har omarbetats och kompletterats med mer utförliga anvisningar bl.a. utifrån de erfarenheter och den verksamhetsutveckling som har skett när det gäller arbetet mot felaktiga utbetalningar. Stor vikt läggs vid en korrekt och rättssäker handläggning, noggranna kontroller och tydlig information till den sökande.

Vad gäller anvisningar av större betydelse kan följande nämnas:

- Ansökningsblanketten ska alltid vara fullständigt ifylld. En ofullständigt ifylld ansökningsblankett får inte utgöra underlag för utbetalning av bistånd.
- Alla sökande ska underteckna dokumentet "Bekräftelse på mottagen information". Bekräftelsen ska finnas i varje personakt och får inte rensas.
- Om den sökande inte har ett förstahandskontrakt på sin bostad ska hembesök alltid göras i samband med förstagångsansökan. Enligt önskemål från samtliga förvaltningar föreslås som ny rutin att hembesök i samband med flytt från en förvaltning till en annan ska göras av mottagande förvaltning innan första hyran beviljas av avlämnande förvaltning.
- Kontoöversikt och kontoutdrag ska kontrolleras minst var tredje månad.
- SFI-bonus ska inte reducera försörjningsstödet.
- Enligt tillägg i socialtjänstlagen ska hemmavarande barns och skolungdomars inkomster av eget arbete inte beaktas som inkomst till den del som understiger ett halvt prisbasbelopp per kalenderår.
- Avslagsgrunden för registrering i paraplysystemet, "eftersom behovet inte kan anses vara sådant behov som avses i SoL", föreslås ersättas med den mer adekvata formuleringen "eftersom detta inte kan anses nödvändigt för att tillförsäkra den sökande en skälig levnadsnivå".

- Förtydligande av kraven när det gäller handläggningen av inkommen överklagan. Enligt JO bör handläggningstiden i normalfallet inte överstiga en vecka.
- Försäkringskassan har infört en ny rutin för återsökning av pengar som socialtjänsten har beviljat i avvaktan att försäkringskassan prövar en förmån.
- Ett särskilt avsnitt har införts kring förutsättningarna för arbetet med felaktiga utbetalningar (FUT). Avsnittet innehåller dels en översiktlig ärendegång med de olika momenten i FUT-utredningen, dels vad en brottsanmälan bör innehålla.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom sociala omsorgsavdelningen i samarbete med berörda avdelningar vid Norrmalms och Östermalms stadsdelsförvaltningar.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till den föreslagna revideringen av riktlinjerna. Som framgår av ärendet är de kompletteringar och förtydliganden som föreslås i huvudsak en anpassning till nuvarande lagstiftning och till den utveckling som skett inom verksamhetsområdet. De föreslagna riktlinjerna kommer därför inte att påverka handläggningsrutinerna och det praktiska arbetet i någon större utsträckning men kan förhoppningsvis bidra till en än mer enhetlig bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd.

När det gäller *barnperspektivet* föreslår förvaltningen att riktlinjerna kompletteras med ett tillägg om att familjeenheten alltid ska kopplas in i de fall det finns minsta misstanke om bristande omsorgsförmåga hos föräldrarna. Exempelvis kan hyres- eller elskulder ge anledning att närmare utreda föräldrarnas omsorgsförmåga och ansvar för den situation de riskerar att försätta sina barn i.

Med tanke på det rådande arbetsmarknadsläget har förvaltningen inget att invända mot förslaget om att *vuxenstuderande* i vissa fall ska kunna beviljas kompletterande försörjningsstöd. Förvaltningen anser däremot att staden när konjunkturläget förbättras ska återgå till de riktlinjer som nu gäller för ekonomiskt bistånd till vuxenstuderade.

Det är bra att man i förslaget till reviderade riktlinjer tydliggör att det är landstinget som ansvarar för vården av sådan psykisk ohälsa som kan ge upphov till

exempelvis spelmissbruk, matmissbruk, köpmisbruk och sexmissbruk.
Huvudregeln är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas till behandlingskostnader för att komma tillrätta med den typen av missbruk.

Bilagor

1. Tjänsteutlåtande, Dnr 3.1.-0767/2009; Förslag till revidering av riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd.
2. Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd.